

La família Roget, els inventors del telescopi

Autor: El gat saberut

Data de publicació: 26-01-2026

La tradició diu que l'inventor del telescopi va ser Hans Lipperhey, el primer en intentar patentar-lo el 2 d'octubre de 1608, però la història ha demostrat que en realitat aquest mèrit recau en la família Roget, establerta entre Barcelona i Girona.

A l'octubre del 1608, almenys dos holandesos van reclamar ser els pares del telescopi: Hans Lipperhey i Jacob Metius. Tots dos fabricants de lents. Davant d'un cas estrany i per manca de proves, les autoritats els van denegar la patent, però van usar Lipperhey per fabricar altres versions del telescopi. L'aparell servia per veure de lluny, a una distància més que considerable, no per corregir la visió. Això era una cosa totalment innovadora.

Girolamo Sirtori, un científic milanès, va aconseguir un d'aquests aparells i, mentre viatjava per Catalunya l'any 1609, es va reunir amb Joan Roget, un vell fabricant d'ulleres de Girona. Aquest home atrotinat per l'edat havia tingut un germà gran a Barcelona, mort l'any 1589, i conservava diversos nebots a la capital. Tots ells també dedicats al mateix ofici. No sabem ben bé si la reunió va ser casual o havia estat planificada. El cas és que el vell gironí li va ensenyar un antic telescopi construït per ell anys enrere. La sorpresa seria major quan Sirtori va comprovar que era un disseny més avançat que el telescopi dels holandesos. Joan Roget li va permetre fer-ne tota mena d'anotacions que s'emportaria de tornada.

Aquest relat apareix a l'obra *Telescopium: sive ars perficiendi novum illud Galilaei visorium instrumentum ad sydera in tres parts albira*, escrita pel mateix Sirtori el 1618. En ella deixa clar que gràcies al telescopi de Joan Roget va poder millorar els seus experiments i redactar les taules que apareixen en la seva obra.

Curiosament, durant el mateix any, el 1609, Galileu va construir una versió més moderna del telescopi holandès que li permetria veure part de la nostra Via Làctia. Doncs Sirtori va explicar en la seva obra que l'any 1611 en una reunió amb Maximilià, l'arxiduc d'Àustria, va tenir l'honor d'analitzar curiosament un telescopi fet per Galileu i va dir sorprès: "Jo tinc el mateix". Les mides, la col·locació i forma dels lents, tot era exactament igual que el disseny de Joan Roget. El geni italià havia arribat per si sol al mateix punt que el geni català.

Joan Roget al seu taller (IA).

Un treball de recerca del metge i historiador barceloní Josep Maria Simón de Guilleuma, que va presentar al IX Congrés Internacional d'Història de les Ciències el 1959, va demostrar l'existència de la família Roget. El pare de Joan Roget era original d'Angulema (França) i la seva dona moriria a Avairon (Occitània) el 1614. A més, també va demostrar que a finals del segle XVI els telescopis (anomenats 'ulleres de llarga vista') ja eren usats per mercaders acomodats barcelonins. Segurament, l'alt preu d'aquests aparells únics els havien convertit en un signe més d'estatus. Pere Roget, el germà gran de Joan, hauria sigut el seu fabricant i venedor a la ciutat, amb l'ajuda dels seus fills. Per acabar-ho d'adobar, fins i tot l'Enciclopèdia Espasa se'n faria ressò del treball de Simón de Guilleuma.

L'historiador Nick Pelling, en un article publicat a la revista History Today el 2008, va afirmar que les seves investigacions asseguraven que l'inventor del telescopi podia haver sigut Joan Roget. Segons ell, tot indica que un telescopi barceloní portat per un mercader va arribar a una fira d'Holanda. Allà un jove venedor d'ulleres, Zacharias Janssen, el va veure i el va voler reproduir a casa seva. Per aconseguir les lents adequades va anar als fabricants de la regió, on segurament trobaria Hans Lipperhey i Jacob Metius. Els dos experts fàcilment podrien haver lligat caps extraient informació al jove Janssen, i la cursa per reproduir l'aparell i patentar-lo va començar. Val a dir que els seus telescopis no arribarien a l'excel·lència del telescopi de Joan Roget, tal com va explicar Sirtori, Només Galileu seria capaç d'aconseguir-ho.

Aquest seria el relat dels fets ajuntant les peces del trencaclosques, tot i que no en tenim tots els detalls. Allò que és 100% segur és que els holandesos van ser uns oportunistes i que van intentar apropiat-se d'un invent fet a Catalunya. I fins fa poc ho havien aconseguit.

Però, si Nick Pelling defensa que l'inventor va ser Joan Roget, és perquè és la primera referència clara i documentada que tenim gràcies a l'obra de Sirtori. Ara bé, podria ser que l'inventor original fos el seu germà gran, Pere? Sirtori també diu en la seva obra que després de la trobada es va assabentar que Joan Roget era germà de Pere Roget, el responsable d'aquell art. No sabem segur qui dels dos va ser el primer en idear el telescopi o si ho van aconseguir treballant junts quan eren joves. El que sí sabem segur és que tot indica que el telescopi és un invent que pertany a la família Roget.

El gat saberut

Podeu accedir a l'article original a través del següent enllaç:

<https://www.elgatsaberut.com/2024/09/la-familia-roget-els-inventors-del.html?m=1&s=03>